

■ ALEXANDRU  
COLPACCI

## Actorul și spațiul scenic

Scena, prin dimensiunile sale, este destinată marilor gesturi, ideilor acute ale zilei de astăzi. Cel care are sarcina de a aduce și lansa aceste idei peste rampă, actorul, trebuie să posede acea înălțime pe care oratorul, chemat, și el, a lansa un gând sau o idee, o dobîndește prin știința sa. Dar simpla artă retorică nu poate fi suficientă. Fi este necesar și un cadru propice ideilor ce le are de exprimat, precum și celelalte unelte auxiliare, fără de care ceremonialul teatral nu va putea căpăta audiența publică. Dacă obișnuitele relații scenice sînt îndelung studiate și pregătite, mai puțin importantă ne pare, la prima vedere, relația actorului cu spațiul și cadrul scenic; aici, travestit convențional într-un personaj, actorul parcurge experiența psihică sau fizică în fața privitorilor exigente ale publicului. Regizorii și scenografil, cunoscînd plăcerea pe care o creează contactul cu un decor agreabil, sînt cîteodată tentați să ofere mai mult spectatorului și atunci se pot îndepărta de la problemele textului, înfundîndu-se în hățișul unor metafore plastice. Experiența aceasta se dovedește utilă doar ca exprimare a posibilităților unei arte ce, în teatru, are misiunea de a fi ajutătoare. Am vizionat multe spectacole în care expozițiile scenografice erau cu totul remarcabile, în timp ce purtătorul principal al ideilor textului dramatic (dar și al supraideilor regizorale) se afla strivit pe undeva, la periferia interesului. Cred că artiștii scenografi sînt cu atît mai valoroși cu cît reușesc mai bine să se integreze în spectacol. La un vernisaj, cei ce se mișcă sînt privitorii, ei studiază tabloul ce-i așteaptă, mișcat, pe perete. Mișcarea va fi exprimată, în tablou, printr-o atitudine, o privire, o culoare etc. Restul va trebui să completeze imaginația iubitorului de artă plastică. În teatru, însă, regizorul și scenograful, concepînd un cadru, se obligă

să-l vadă integrat în relația dintre adevărul piesei și gândurile și simțirile actorului. Deci, în această fază de concepție, compoziția celor doi creatori dedică actorului cadrul scenic.

Lucrînd, acum cîțiva ani, cu Florica Mălu-reanu, la *Pescărușul*, am fost surprins că scenografa nu dorea să-mi prezinte schițele de costume decît după ce-i va fi cunoscut pe actori. Ulterior, mi-am dat seama că avea perfectă dreptate. Costumele se integrau nu numai în cadrul plastic compus cu mult înainte, dar veneau să completeze posibilitățile și misiunile actoricești din scenă.

Cîteodată, avînd de-a face cu plasticieni cu personalitate, cu un talent exploziv, regizorii, ei, dealtfel, și actorii, sînt paralizați de frumusețea imaginii, iar trezirea este tardivă. Cred că contactul oricărui regizor sau actor cu arta plastică este un câștig numai în măsura în care elaborarea viitoarei premiere presupune o permanentă concurență neantagonică între modalitățile de exprimare. Dacă un decor reușit nu are asupra regizorului o influență stimulatorie (la o scenografie dovedind multă imaginație se cere și mai multă imaginație actorului și regiei), se ajunge la un rezultat mediocru. Mai mult, la unul regretabil. Actorul va fi nevoit să se lupte inutil cu o compoziție care, eventual, prinde viață doar pentru aceste momente (și cu alte sensuri); e o luptă sterilă între două abstracțiuni. Ferindu-mă să dau un exemplu din teatru, îmi vine în minte acum un recent film românesc, cu o imagine deosebită, dar care nu aducea decît deservicii filmului. Întîlneam aici reușite cadre din filmele lui Bergman, imagini demne de Figueroa, dar care nu se supuneau adaptării la adevărurile pe care aceea ecranizare, după un clasic român, le cerea. Exemplul poate fi valabil și pentru unele spectacole de teatru. La polul opus, aș situa spectacolul teatrului din Piatra Neamț cu *Slugă la doi stăpîni*, unde, sub aparența unui decor, la prima rîdicare de cortină, banal, descopeream nebănuite calități ale scenografiei integrate. Aici, decorul, fără a se impune tiranic, ajută efectiv jocul actorilor, parea să le dea maximă libertate, între decor și actori stabilindu-se adevărate acorduri amicale.

Toți dorim să facem un teatru viu, și sînt convins că acest teatru înseamnă, trecînd peste opera de elaborare și ajungînd la concret, actorul. Fiînd adeptul spiritului de echipă, nu doresc să acord o prioritate excesivă unuia sau altuia dintre factorii ce realizează spectacolul. Cazurile fericite sînt atunci cînd putem spune despre o premieră că este *a noastră*. Căci ierarhia valorilor se face nu prin funcție, ci prin valoarea însăși.